

İŞÇİ KONFEDERASYONLARI GEÇMİŞTE SİYASİ TAVIR ALIRDI

10 Nisan 2024

Yıldırım Koç

İşçiler daima siyasetin içindedir. İşçilerin sorunlarının birçoğunun çözüm platformu, siyasettir. Sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin mevzuat, gelir vergisi oranları, fiyat artışlarında kullanılan tüketici fiyatları endeksi, asgari ücret, işsizlik, yabancı işçiler, dolaylı vergiler, eğitim ve sağlık hizmetleri ve birçok başka konu, siyasetle belirlenir. Bu nedenle geçmişte işçi sendikaları konfederasyonları dönem dönem hükümetlere taleplerini iletti ve bazı durumlarda da iktidarlar karşısında açık tavır alma cesaret ve kararlılığını gösterdi.

Geçmişte eleştirilen bazı sendikacılar ve işçi konfederasyonlarının bu tavırlarının örneklerini anımsamakta yarar var.

1986 yılında Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, iktidardaki ANAP karşısında açık tavır aldı. Şevket Yılmaz, "işçinin hakkını elinden alanlara oy vermesi düşünülemez" diyordu. Bu amaçla, Manisa, Samsun, Zonguldak ve Gaziantep'te miting ve yürüyüş, ara seçim yapılacak diğer illerde kapalı salon toplantılarının yapılması kararlaştırıldı. Valilikler, Manisa, Samsun, Gaziantep ve Zonguldak yürüyüş ve mitinglerine izin vermedi. Genel Başkan Şevket Yılmaz da, 9 Eylül 1986 günü, işçilerin, ANAP dışındaki partilerden birine oy vermeleri için çağrıda bulundu.

Bu ve benzeri çağrılar ne kadar etkili olduğu tartışılır. Ancak bu tür çağrıların yapılabildiği olması bu sendikacılar açısından onurlu bir tavidir.

1982 Anayasasında ve 2821 sayılı Sendikalar Yasasında sendikaların politik tavır açıklamaları kesin bir biçimde yasaklanmıştı. Bu yasakları ihlalin yaptırımı da ağırdı. Türk-İş, bu açık yasaklara rağmen, 1987 yılından itibaren açıkça hükümet karşıtı bir tavır takındı.

12 Eylül 1980 tarihinde görevde bulunan politikacıların siyaset yasağının kaldırılması konusunda 6 Eylül 1987 günü yapılacak referandum öncesinde Türk-İş "evet" kampanyası başlattı.

Türk-İş, 1987 Kasım genel seçimleri öncesinde de ANAP'a oy verilmemesi için kampanya açtı.

25 Eylül 1988 referandum öncesinde de hükümetin karşısında tavır alarak, "hayır" kampanyası sürdürdü.

Bu tavır Bayram Meral'in genel başkanlığı döneminde de devam etti.

1994 Mart'ında yapılan yerel seçimler öncesinde, Türk-İş, *Siyasi Partilerden Hesap Sor!* isimli bir broşür yayımladı. Yaygın olarak dağıtılan bu broşürde, oy kullanılırken sınıf çıkarlarının gözönünde bulundurulması ve siyasal partilerin işçilerin ortak talepleri konusunda takındığı tavra göre oy kullanılması çağrısı yapılıyordu.

Türk-İş Başkanlar Kurulu'nun 22 Mart 1994 tarihli toplantısı sonrasında yayımlanan bildiride de bu konu ele alınıyordu: "Türk-İş Başkanlar Kurulu, Türk-İş'in siyasal partilerden bağımsızlığı ilkesinden hareket ederek, tüm çalışanların, emeklilerin ve işsizlerin sorunlarına ve taleplerine karşı duyarsız kalan siyasal partilerden hesap sorulmasını ve siyasal tavrın belirlenmesinde bu toplum kesimlerinin ortak çıkarlarının ön planda tutulmasını talep etmekte ve çeşitli partilerden ve bağımsız tüm işçi-memur-emekli adaylara seçimlerde başarılar dilemektedir."

Türk-İş Başkanlar Kurulu, 5 Nisan istikrar programını görüşmek üzere 6 Nisan 1994 tarihinde toplandı. Toplantı sonrasında yayımlanan bildiride DYP ve SHP'den istifa çağrısı yaptı: "Türk-İş Başkanlar Kurulu, bugüne kadarki uygulamaları ve son istikrar programı nedeniyle, tüm sendikacıları ve işçileri DYP ve SHP'den derhal istifa etmeye çağırmaktadır."

Türk-İş, 24 Aralık 1995 genel seçimleri öncesinde de, DYP ve CHP'ye oy verilmemesi çağrısında bulundu:

"Türk-İş Başkanlar Kurulu 20 Aralık 1995 günlü toplantısında, (...) ülkemizdeki siyasal ve sendikal durumu değerlendirerek 24 Aralık 1995 günü yapılacak genel seçimlere ilişkin şu kararları almıştır:

"(1) Halkımıza verdiği sözleri 4 yıllık Koalisyon Hükümetleri döneminde yerine getirmeyen ve özellikle 5 Nisan İstikrar Programı ile işçi sınıfımız ve tüm çalışanlar için yeni ve ciddi sıkıntılar yaratan DYP ve CHP'ye oy verilmemelidir.

“(2) Laik ve demokratik sosyal hukuk devleti anlayışına ve Türkiye Cumhuriyeti’nin Misak-ı Milli sınırları içindeki üniter devlet yapısının bütünlüğüne ve bağımsızlığına sahip çıkmayan siyasi partilere oy verilmemelidir.

“(3) Başkanlar Kurulumuz, işçilerin, memurların, işsizlerin, emeklilerin ve diğer tüm çalışanların oylarını kullanırken, Türk-İş’in önderliğinde 1995 yılında verilen yoğun işçi mücadelelerini de gözönüne alacaklarına ve kendilerinden yana olan siyasi partileri tercih edeceklerine inanmaktadır.”

Türk-İş bu dönemde üç kez hükümet değişmesinde etkili oldu. Türk-İş, CHP’yi etkileyerek, kamu kesiminde büyük grevlerin başlatıldığı 20 Eylül 1995 günü CHP’nin Koalisyon Hükümetinden ayrılmasında belirleyici bir rol oynadı. 15 Ekim 1995 günü Kızılay Meydanı’nda yapılan gösteri ve takınılan tavrı, Tansu Çiller azınlık hükümetinin güvenoyu almasını engelledi. 1997 yılında Refahyol Hükümeti’nin istifası sürecinde Türk-İş’in de içinde yer aldığı Beşli Girişim önemliydi.

Türkiye’de bir dönem işçi sendikaları konfederasyonları siyasal iktidarlar ve işçi aleyhine politika benimseyen siyasi partiler karşısında açıkça tavrı alma cesaretini gösterebiliyorlardı. Bu çağrılarını yapan sendikacı ve sendikaların eksikleri ve hataları da vardır. Ayrıca, bu konulardaki çağrılarının ne kadar etkili olduğu tartışılabilir. Ancak hükümetler ve siyasi partiler karşısında bu açık tavrı alabilenleri bugün saygıyla anıyoruz.